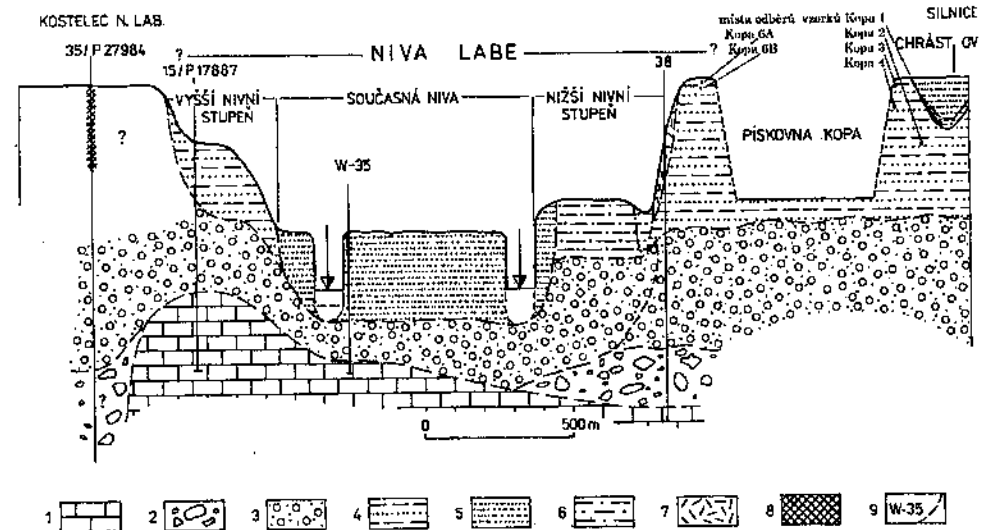

Profilové spektrum Kostelec nad Labem - Kopa

Obr. 1. 1 - svrchnokřídové pískovce a slínovce, 2 - fluvialní balvanové šterky, 3 - fluvialní písky se šterkem, 4 - fluvialní středně zrnité až hrubozrné písky, 5 - fluvialní, převážně hrubozrné písky, 6 - fluvialní písky s podřadnou příměsí šterku, 7 - svahové písčité sedimenty, 8 - navážky, 9 - vrty; přerušovaná čára - předpokládaný průběh litologických hranic.

Zr (Y 17–25 ppm a Zr 177–235 ppm) je velmi podobný propláskku na klíčové lokalitě Ostrá.

Anomální výškovou pozici holocenní terasy, odkryté pískovnou Kopa, lze nejpravděpodobněji vysvětlit mladými tektonickými pohyby v údolí Labe.

Nižší nivní stupeň zaujímá normální výškovou pozici s charakteristickým pokryvem fluvialních písčitých hlín a hlinitých písků.

Literatura

RŮŽIČKOVÁ, E. - ZEMAN, A. (1994): Holocene fluvial sediments of the Labe river. - In: Růžičková, E. - Zeman, A. (eds): Holocene flood plain of the Labe river. 3–30. Praha

ILLAENIDNÍ TRILOBITI V ČESKÉM ORDOVIKU (PRAŽSKÁ PÁNEV)

Illaenid trilobites of the Bohemian Ordovician (Prague Basin)

JANA SLAVÍČKOVÁ

Paleontologické oddělení Národního muzea, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1

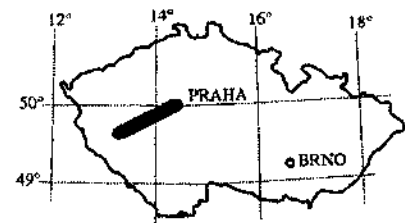
Key words: Trilobita, Ordovician, Prague Basin

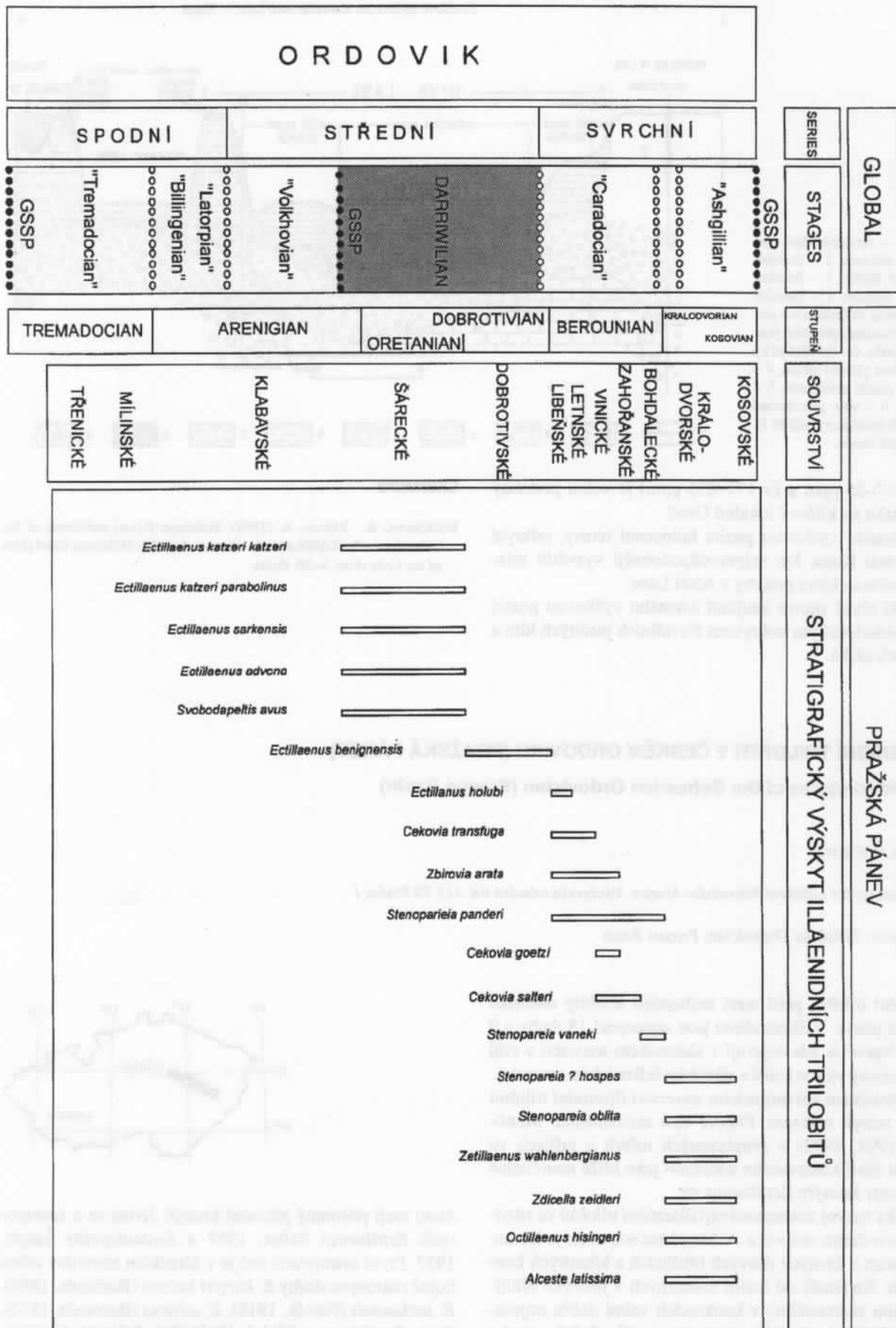
Illaenidní trilobiti patří mezi nejhojnější trilobity ordoviku pražské pánve. V Barrandienu jsou zastoupeni 18 druhů a 9 rody. Poprvé se zde objevují v klabavském souvrství a svůj stratigrafický výskyt končí v silurském želkovickém souvrství.

V třenicím ani mlinském souvrství illaenidní trilobiti dosud nebyli nalezeni. Poprvé byli zaznamenáni MERGLEM (1991, 1992) v přeplavených tufech a tufitech ve svrchní části klabavského souvrství jako blíž neurčitelné fragmenty krunyře *Ectillaenus* sp.

Velký rozvoj zaznamenávají illaenidní trilobiti ve středním a svrchním ordoviku. V šareckém souvrství je lze nalézt pouze v černých jílových břidlicích a křemitých konkrécích. Na rozdíl od fosilií nalezených v jílových břidlicích jsou zkameněliny v konkrécích velmi dobře trojrozměrně zachované, většinou nejsou postižené deformací a

často mají přftomný původní krunyř. Jedná se o zástupce rodů *Ectillaenus* Salter, 1867 a *Svobodapeltis* Šnajdr, 1957. První jmenovaný rod je v šareckém souvrství velmi hojně zastoupen druhy *E. katzeri katzeri* (Barrande, 1856), *E. sarkaensis* (Novák, 1918), *E. advena* (Barrande, 1872), *Svobodapeltis avus* (Holub 1908) (čeleď Styginidae Vod-

Obr. 1. Stratigrafický výskyt illaenidních trilobitů v českém ordoviku.

ges, 1890) a *E. katzeri parabolinus* (Novák, 1918). Poslední dva jmenované taxony se v šareckém souvrství vyskytují vzácně.

E. sarkaensis a *E. katzeri parabolinus* jsou známi s určitostí pouze z východní části pražské pánve. Podle HAVLÍČKA (1982) západní část pražské pánve byla oblastí s menší hloubkou mořského dna, a proto se zde nalézají illaenidní trilobiti s větším počtem omatidií.

Hranice šareckého souvrství nepřekračuje ani jeden z těchto trilobitů. V dobrotivském souvrství rozlišujeme dvě hlavní facie. Na okrajích pánve sedimentovaly mělkovodní křemité pískovce a v centrální části pánve hlubokovodnější černé jílové břidlice. V hlubokovodnější facii se dosti hojně nalézají *Ectillaenus benignensis* (Novák, 1918) a *Zbivovia arata* (Barrande, 1872).

V křemitých pískovcích libeňského souvrství se nalézají illaenidi druhů *Zbivovia arata*, *Cekovia transfuga* (Barrande, 1872) a *Stenopareia panderi* (Barrande, 1872). *Ectillaenus holubi* (Šnajdr, 1955) je vzácný druh trilobita.

Mezi nejčastější fosilie letenského souvrství patří *Stenopareia panderi*, hojná je i *Cekovia transfuga* a *Zbivovia arata*.

Ve vinickém souvrství se poprvé objevuje další zástupce rodu *Cekovia* Šnajdr, 1955 a to *Cekovia salteri* (Barrande, 1872). Z podložního letenského souvrství přetrvávají *Z. arata* i *S. panderi*. Jsou známi jednak z černých jílových břidlic, ale i z nučického rudního obzoru na bázi tohoto souvrství. V oolitických železných rudách nučického obzoru jsou fosilie velmi dobře prostorově zachovány, často s původním exoskeletem. Svým výskytem je na tuto facii omezena *Cekovia goetzi* Šnajdr, 1957.

V zahořanském souvrství lze nalézt illaenidy *Stenopareia panderi* a *Cekovia salteri*.

Na bázi nadložního bohdaleckého souvrství je vyvinutý vysočanský rudní obzor tvořený oolitovými pelokarboná-

ty. Svůj stratigrafický výskyt zde končí *Stenopareia panderi*, naopak pouze na tuto facii je nálezy omezená *Stenopareia vaneki* (Šnajdr, 1958).

V ordoviku se illaenidní trilobiti vyskytují stratigraficky nejvýše v královském souvrství. Vrstevní sled královského souvrství je tvořen nazelenalými jílovými břidlicemi, které jsou většinou velmi chudé na fosilní zbytky. Výjimkou je několik fosiliferných poloh zejména ve spodní a nejvyšší části souvrství. Ve spodní části souvrství se nalézá druh *Octillaenus hisingeri* (Barrande, 1846), hlavové a ocasní štíty tohoto trilobita byly rovněž nalezeny i v tzv. perňku ve svrchní části královského souvrství. Další illaenid vyskytující se ve spodních polohách královského souvrství je *Zdicella zeidleri* (Barrande, 1872). Pro střední a svrchní část souvrství je typický a velmi hojný taxon *Zetillaenus wahlenbergianus* (Barrande, 1852). Několik metrů pod bázi nadložního kosovského souvrství je vyvinutá poloha tufitického vápence, tzv. perňku. Ve velkém množství se zde vyskytují části exoskeletonu druhu *Stenopareia oblita* (Barrande, 1872). V královském souvrství byli rovněž vzácně nalezeni *Alceste latissima* Hawle et Corda, 1847 a *Stenopareia hospes* (Barrande, 1872).

Kosovské souvrství představuje změnu sedimentačních podmínek, změlčení moře a je tvořeno vrstevním sledem slepenců a pískovců s břidličnými vložkami. Illaenidní trilobiti zde dosud nebyli nalezeni.

Literatura

- HAVLÍČEK, V. (1982): Ordovician in the Bohemia: Development of the Prague basin and its benthic communities. – Sbor. geol. Věd, Geol., 37, 103–136. Praha.
- MERGL, M. (1991): New Lower Ordovician (Arenig) trilobite assemblages in Bohemia. – Čas. Mineral. Geol., 36, 4, 193–203. Praha.
- MERGL, M. (1992): Orthid-brachiopod-dominated benthic communities of the Klabava Formation (Late Arenig) in the Prague Basin, Bohemia (taxonomy, taphonomy, palaeoecology). – Folia Mus. Rer. natur. Bohem. occident., Geol., 36, 1–49. Plzeň.

ZAJÍMAVÝ CENOMANSKÝ VÝCHOZ V SZ. ČÁSTI CIHELNY V PRAZE-HLOUBĚTÍNĚ

Interesting Cenomanian outcrop in nw. part of brick-field in Praha-Hloubětín

CTIRAD SVITÁK

Praha, Přecechtělova 2240

(12-24 Praha)

Key words: Bohemian Massif, Cenomanian, Foraminifera

V cihelně v Praze-Hloubětíně odkryté spodno až středně cenomanské sedimenty (HLUŠTÍK 1985) poskytly v minulosti řadu zajímavých paleobotanických nálezů. V nedávné době v nich byly navíc zjištěny schránky foraminifer (SVITÁK 1998). Studium geologických a litologických poměrů se

